

ԳԻՏՈՒԹԵՍ Ն ԱՇԽԱՐՀԻՑ

ԹՈՔԱԽՏ ԵՒ ԱԼԿՈԼԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ալկոլականութեան յառաջացրած վտանգների մէջ ամենամեծ տեղը թոքախտին պէտք է տալ, մի ախտ, որը սոսկալի կոտորածներ է անում մարդկային շարքերի մէջ:

Թոքախտի՝ մարդկութեան պատճառած սարսափելի զոհերի մասին մի փոքր դադափար կազմելու համար, պէտք է յիշել, որ երկրագնդի վրայ պատահած բոլոր մահերի 5 ից 1-ը թոքախտին է պատկանում, և մարդկանց գրեթէ կէսը թոքախտաւորներ են. որովհետեւ Եւրոպայում զանազան պատճառներով մեռնողների վրայ կատարւած դիագնոսթիկաները ցոյց են տալիս, որ նրանց 100-ին 60-ը ենթակայ են եղած թոքախտի:

Այս մասին մի ուրիշ վաստ թոքախտի միկրոքը գտնող պրոֆ. Կօխ, դուք է շատերը յիշում են, գտնել կարծեց նախնաբուժող շիճուկը (տիւրէրկիւլին). դիտնականները բազմաթիւ հիմնական և լուրջ փորձերով ջրեցին այդ շիճուկի բուժական յատկութիւն ունենալը, սակայն այս փորձերը մի ուրիշ բան առաջացրին, այսինքն, այդ շիճուկը թոքախտի փորձաքանդը լիովին յատկութիւնն ունի. նրա ներարկումով կարելի է իմանալ, թէ փորձի ենթարկուող անասունը կամ մարդը թոքախտաւոր է թէ ոչ: Այժմ քաղաքակիրթ երկրներում, այս միջոցը գործադրւում է, մարդկային սնունդին յատկացրուած կենդանիներին ջուկելու և նրանց առողջ կամ թոքախտաւոր լինելը որոշելու համար:

Ահա այս միևնույն փորձերը մարդկանց վրայ ևս կատարելով, թոքախտի ըստ երևոյթին քաջառողջ և ուժեղ թուող անհատների վրայ յաճախակի դոյութիւնը ցոյց են տուած:

Կօխ այս դիւտից յետոյ դիտնորական ուժեղ կազմակերպութիւն ունեցող մի տէրութեան ղեկավարը անկայաւ իր

զինուորների շաքերից բոլոր թղթախտաւորներին հեռացնելու համար Կօխի շիճուկը գործադրել. սակայն այս փորձերի ենթարկուող զինուորների մէջ թղթախտաւորների թիւը այնքան անհամեմատ մեծ եղաւ, որ այս քաջընտիր բանակում խիստ ահագին մի դատարկութիւն թողնելու վախից ստիպուած, հարկ համարուեց փորձերը դադարեցնել:

Այս կարճ տողերով ուզեցինք ցոյց տալ՝ թէ թղթախտը ինչքան մեծ զոհեր է պատճառում մարդկութեան և թէ որքան ահ ու սարսափ ազդող մի հիւանդութիւն է:

Այժմ ցոյց կը տանք այս վտանգաւոր հիւանդութեան ծնունդ տուող պատճառների մէջ ամենամեծ տեղը բռնող ալկոլականութիւնը և նրա կատարած դերը թղթախտի մէջ:

Եթէ ապագայ Մօստէպքիէօններ դանկանան մի ցեղի անկման պատճառները ցոյց տալ, կը պարտաւորուեն մի մեծ գլուխ յատկացնել ալկոլականութեան...

Ալկոլի մեծասակար ազդեցութիւնը ներգործում է նաև սերունդների վրայ: Այն երկրներում, որտեղ խմիչքներ աւելի շատ գործ են ածւում, երեխաների մէջ աւելի շատ մահ է պատահում, ալկոլամոլ ընտանիքների ծոցում երեխաները աւելի շատ են մեռնում թղթախտով:

Գրեթէ բոլոր թղթախտաւորները ալկոլամոլներ են. միայն թէ նրանց տրամադրութիւնը միշտ համեմատական չէ նրան գործածած խմիչքների քանակութեան հետ: Մարդիկ կան, որոնք ուրիշների հետ համեմատած, տանել կարողանում են, մեծ չափով խմում են, առանց մի չօշափելի մեասի Մի ալկոլամոլ միշտ կարող է իրանից աւելի ալկոլամոլ մէկին ցոյց տալ, որը իրանից աւելի քաջառողջ է: Այս տարբերութեան պատճառը անհատական հանդուրժողութեան մէջ է, որպէս նոյն բանը պատահում է բոլոր թոյների համար:

Անվիճելի կերպով հաստատուած մի իրողութիւն է, որ ալկոլամոլները աւելի հեշտութեամբ թղթախտաւորներ են դառնում, նրանց համար թղթախտը աւելի վտանգաւոր է և աւելի շուտ զարգանում:

Ֆրանսական բժշկական ակադէմիայի անդամ պրօֆ. Լանսէրօ կանխարգել միջոցների մասին խօսելիս, շեշտած է նաև ալկոլականութեան դէմ կռուելու անհրաժեշտութիւնը: Իրողութիւնների բնական ընթացքով հակաթղթախտականները հետզհետէ հակալկոլականներ են լինում. ալկոլի դէմ մղուած կռիւը, նշանակում է միևնոյն ժամանակ թղթախտի դէմ կռիւ մղել, վերջապէս թղթախտը և ալկոլականութիւնը երկու անբաժանելի ընկերներ են:

Պրոֆէսոր Լանսէրօ ասում է. «Թորախտի կանխարգել միջոցը ոչ թէ միայն միկրօբի մարդկանց հետ շփումը արգելելու մէջ է կայանում, այլ մանաւանդ օրգանիզմը տկարացնող պարագաները արգելելու ընդունակ միջոցների մէջ»:

Յիշեալ պրոֆէսորի կողմից 40 տարուայ շրջանում ծանօթագրուած 2,192 թղթախտաւոր հիւանդների վրայ թղթախտի տրամադրող պատճառների մէջ յիշուած են հետեւեալները.

1,229 դէպք ալկոլամոլութիւն:

824 « անբաւական օդ, թշուառութիւն, յղութիւն:

98 « հաւանական ժառանգականութիւն.

46 « ուրիշից վարակում:

Ուրեմն թղթախտաւորների կէսից աւելին ալկոլամոլներն են կազմում: Այս 1,229 ալկոլամոլ թղթախտաւորների քննութիւնից հետեւում է. 1.—Ալկոլամոլների թղթախտը 25 և 50 տարիքում աւելի շատ է պատահում: 2.—Ընդհանրապէս թղթախտը ուժեղ անհատներին է հարուածում, որոնք սակայն ալկոլականութեամբ տկարացել են: 3.—Ալկոլամոլների թղթախտը աւելի սուր կերպարանք է ստանում և աւելի շուտ գերեզման առաջնորդում:

Այս 1,229 ալկոլամոլ թղթախտաւորները գործածած են են եղել խմիչքների հետեւալ տեսակները.

388 հոգի, խառն խմիչքներ (արաղ, գինի, արսէնթ
կայլն):

254 » արաղ, արսէնթ, լիքէօր:

289 » արսէնթ, լիքէօր:

164 » գինի:

98 » գինի և արաղ:

91 » արաղ:

Այս ցուցակից պարզ երևում է, որ խմիչքների մէջ աւելի մեծ վնաս են պատճառում խառն խմուածները. իսկ գինին, որ շատերի կողմից մի անմեղ խմիչք է նկատուած, արաղից աւելի վնաս է տալիս:

Ալկոլամոլների թուին հետ եթէ թղթախտի յաճախութիւնը համեմատելու լինենք, կը տեսնենք որ 1,984 ալկոլամոլներից 853-ը թղթախտաւորներ են: Ուրեմն համարձակ կարող ենք ասել, որ ալկոլականութեան ամենամեծ վնասը քոֆախսն է:

Պրոֆ. Լանսէրօ եզրակացնում է. «Թղթախտին նպաստող առաջին մեծ պատճառը ալկոլականութիւնն է: Ուրեմն անհրաժեշտ է այս սկզբնական պատճառի վրայ ուշք դարձնել: Միկրօբի դէմ կռիւ մղելը, ջնջել ջանալը, մի իւտօպի է, որովհետև այս միկրօբը ամեն տեղ գոյութիւն ունի: Ընդհակառակը,

աւելի հեշտ է այս աղէտի դէմ կուռել և մրցել, արգելելով այն պատճառները, որոնք օրգանիզմը քայքայում են և հիւանդութեան ընդունակ մի վիճակի ենթարկում:

«Հարուստները ալկոլականութիւնը, նշանակում է, թոքախտաւորներին կէսից աւելին պակասեցնել:

«Յրանսիրայում և Անգլիայում թոքախտով պատահած մահերի թուեքը եթէ համեմատելու լինենք, կը հաստատենք որ Անգլիան՝ իր խոնաւ, միզամած և ցուրտ կլիմայով տարեկան հազիւ 50,000 թոքախտաւորներ է կորցնում, մինչդեռ Յրանսիրան՝ աւելի առողջաւէտ մի կլիմայով, ամեն տարի թոքախտով 150,000 մահ է տալիս, Անգլիայի հետ համահաւասար բնակչութեան վրայ:

«Այս ահագին տարբերութիւնը՝ միայն թոքախտի պատճառով 100,000 աւելի մահը ինչ բանի վերագրելու է:

«Անգլիա ճանապարհորդած միջոցիս բանուորների մի քանի դաստիարակների մէջ անգլիացու ամեն մի ճաշի ժամանակ ընդունուած սնունդի չափը և սննդարար արժէքը տեսնելով զարմացայ. նրանց սննդատուութեան հաշուկշիռը հաստատել յսնկանալով, կարողացայ քննել միջակ կազմով 10 անգլիացի հայկւլագործ բանուորների մէջ: Միևնոյն քննութիւնը կատարեցի նաև 10 ֆրանսիացի հայկւլագործ բանուորների վրայ: Քննութիւններիս վիճակագրութիւնը յայց է տալիս, որ անգլիացիների մէջի միջոցով արսւաքսուած տարրերի քանակութիւնը շատ աւելի մեծ է:

«Ուրեմն անգլիացի բանուորը աւելի լու սնունդ է առնում, ֆրանսիային անբաւական և վատ սնունդ ունի, նա ակոյից է սպասում տրուեստական ոյժ: Վարժքերը գրեթէ նոյն են, բայց Անգլիայում ասրուստը անբաղդատելի կերպով նուազ թանգ է, որովհետև, գոնձային օրէնքը գոյութեան համար ամենամանհրամկշտ կզող նիւթերի վրայ մաքս դնելուց զգուշացած է, մինչդեռ Յրանսիրայում ընդհակառակն է»:

Բոլոր ազգերի մէջ Յրանսիրան առաջին տեղն է բռնում թոքախտի, ալկոլականութեան և մարդանուագութեան կողմից: Այս տարի Լօնդօնում գումարուած բոքալսի դէմ կօնգրեստում պրօֆ. Բրուարդէլ մի ընդհանուր տեղեկագիր է ներկայացրած, որից քաղում են հետևեալը.

Ջանադան երկրներում թոքախտով մեռնողների մահաթիւը եթէ քննուի, նախ և առաջ կը տեսնուի որ 1880 թուականից սկսած եւրոպական բոլոր երկրներում, բացի Ունգարիայից, Յրանսիրայից և Իտալիայից, թոքախտով մեռնողների թիւը պակասած է: Միայն մեծ քաղաքների ազգաբնակչութիւնը աչքի

առաջ ունենալով կ'ասենք, որ Անգլիայում թղթախտով մեռնողների թիւը մի միլիոն բնակչի վրայ 440-ով պակասած է, Գերմանիայում 1,015-ով, մինչդեռ Ֆրանսիան 680 յաւելում դոյց է տալիս, Ունգարիան 297 և Իտալիան 145:

Գաւառներում թղթախտով մեռնողների մահաթիւրը ակոյի սպառման հետ համեմատելով, պ. դը Լավարէն դոյց է տալիս, որ աւելի շատ ակոյաւնադած ազգերը նրանք են, որոնք աւելի լայն ծաւալով զոհեր են տալիս թղթախտին:

Մի երկրում ակոյի սպառումը որքան շատանում է, նոյն համեմատութեամբ էլ թղթախտով մեռնողների թիւը աւելանում է, այս մասին պ. Բոդրանի կազմած վիճակագրութիւնը մէջ բերելով կը հաստատենք մեր ասածը:

Այս դուրսկում թղթախտով մեռնողների թիւը նշանակուած է 10,000 բնակչի վրայ, իսկ գործածուած ակոյի քանակութիւնը մարդագլուխ տարեկան միջին չափով.

12, 47 լիտր ակոյ . .	30-ից 40 մահ
14, 72 » » . .	40-ից 50 »
15, 21 » » . .	50-ից 60 »
16, 82 » » . .	60-ից 70 »
17, 16 » » . .	70-ից 80 »
17, 80 » » . .	80-ից 90 »
30, 70 » » . .	90-ից աւելի

Ուրեմն երբոր մի տեղ մարդագլուխ տարեկան 12,47 լիտր ակոյ է սպառում 10,000 բնակչի վրայ, թղթախտով մեռնողների թիւը լինում է 30-ից 40, իսկ երբոր ակոյի քանակութիւնը 30,70 լիտրի է բարձրանում, նոյն համեմատութեամբ էլ մեռնողների թիւը 90-ից աւելի է բարձրանում:

Թղթախտի համար գումարուած յանձնաժողովը հետեւեալ եզրակացութիւնները ընդունած է.

«Ալկոլականութիւնը ծնունդ է առնում այն նախապաշարումից, որ ակոյին վերագրուած է զանազան ողջպահիկ և ուժատու յատկութիւններ: Կլինիք ընդհակառակը ոգելից խմիչքների արտածին դերն է ցոյց տալիս:

«Հիմնուելով այս անհերքելի իրողութեան վրայ, հասարակաց պաշտօնեաները կը կարողանային ուղղութիւն տալ բոլոր իրանց պաշտօնավարութեանց մէջ (դպրոց, ճեմարան, ազմինխտարացիս, ցամաքային և ծովային բանակ, և այլն). հակալկոլական պրօպականդա անելով, նախնական, երկրորդական, բարձրագոյն և մասնագիտական կրթական ծրագիրների համեմատ, որոնք լայն կերպով ընդհանրանալով, իբրև տիպարներ կը ծա-

ռայէին գործարաններէ, աշխատանոցներէ, արհեստանոցներէ, և այլնի պետերէն»:

Պրօֆ. Դէբօվ Beaujon-ի (Պարիզում) հիւանդանոցի կլինիքում բոֆալսի կանխարգել միջոցներէ վրայ դասախօսելիս, իր աշակերտներին ասում է. «Այն կանոնը, որ ևս ցանկանում եմ նախապէս ձեզ ներշնչել և ուրիշներին խրատել, այն է բնաւ չը գործածել ոգելից խմիչէներ»:

«Ձեր առաջ չը պիտի դադարիմ հարուածելուց այն տարօրինակ վճիռը՝ թէ ալկոլը ոյժ է տալիս. ալկոլը միմիայն վնասակար ազդեցութիւններ է ունեցած»:

«Ընդդէմ է, որ զանազան պարագաներում, երբ որ խնդիրը մի վաղանցիկ դրդութիւն յառաջ բերելու վրայ է, ինչպէս այն հիւանդին, որի վրայ մի ծանր վիրաբուժական գործողութիւն է կատարուած, ալկոլ տալիս ենք: Բայց երբոր իմանում ենք թէ մին նիւթ դարմանող յատկութիւններ ունի, դրանից չէ հետևում թէ նա միշտ օգտակար է լինելու և թէ նրա սովորական գործածութիւնից որևէ անպատեհութիւն յառաջ չէ գալու»:

«Ինչ որ է, մեր նիւթին դառնալով, ասում է պրօֆէսորը, ալկոլը թոքախտի առաջ գալուն անտարակոյս նպաստում է»:

Յրանսխայի փառքը կազմող պրօֆէսորներից Դէբօվի, Բրուարդէլի և Լանսէրօյի կարծիքները մէջ բերելով, ուղեցինք հաստատել, որ ալկոլականութիւնը պատճառ է դառնում թոքախտի, այս սարսափելի հիւանդութեան: Ալկոլականութեան այս արշաւանքը պէտք է բոլորի աչքին երևի իբրև հասարակական մի մեծ վտանգ և անհրաժեշտ է փորձել և մասսայի մտքի մէջ դրոշմել սա ճշմարտութիւնը՝ թէ այս աշխարհի մէջ միայն ժուժկալ ժողովուրդները ապագայ ունին...

Դօկտ. Կ. Յ. ՓԱՇԱՅԵԱՆ